

KELTISCHE EN ROMEINSE MUNTEN UIT HALDER

Auteur P.J.J. van den Heuvel (1997)

Het is nu 35 jaar geleden dat in de buurt van Halder, gemeente Sint-Michielsgestel, de Vughtse Muntschat (1962) werd ontdekt. Op een 'boogschuit' afstand van Halder werden op Vughts gebied duizenden Romeinse munten gevonden, die als een gesloten muntvondst beschouwd moeten worden. Ten slotte werden er 4778 stuks beschreven door Kanters¹

Deze gebeurtenis werd het begin van een tot op heden voortgezet onderzoek van beroeps- en amateur-archeologen en er is zelfs een Oudheidkundig Museum uit voortgekomen. Dit laatste is gevestigd in een tweetal kapellen van het Instituut voor Doven in Sint-Michielsgestel. Het museum beperkt zich niet alleen tot de vondsten van Halder, maar probeert in woord en beeld het verhaal te vertellen van de romanisatie van een deel van Brabant in de eerste eeuwen van onze jaartelling. Van de Keltische en Romeinse munten uit Halder is een deel in de vaste expositie opgenomen.

Uiteraard zijn er veel meer Halderse munten bekend uit die periode en ondergetekende heeft hiervan steeds zorgvuldig boek gehouden. Een overzicht hiervan is wellicht interessant voor archeologen en numismaten.

Per 15 april 1997 heb ik in mijn bestand totaal 386 stuks, allemaal losse vondsten, waarvan er 302 gedetermineerd konden worden. Wellicht ten overvloede merk ik op dat de munten van de Vughtse muntschat (1962) hier buiten staan.

Van de 386 volgen hier de bijzonderheden:

Keltisch			Niet gedetermineerd		
Soort	Aantal	Aandeel	Soort	Aantal	Aandeel
Avaucia	10	66 %	Nvt	2	100 %
Triquetrum	4	27 %			
Nervii	1	7 %			
Totaal	15	100 %		2	100 %
Romeins			Niet gedetermineerd		
Quadrans	4	1 %	Quadrans	1	1 %
Semis	1	0 %	Semis		
As	120	42 %	As/Dupondius	61	74 %
Dupondius	32	11 %			
Sestertius	63	22 %	Sestertius	11	14 %
Quinarius	2	1 %	Quinarius		
Denarius	61	21 %	Denarius	9	11 %
Antoninianus	3	1 %	Antoninianus		
Follis	2	1 %	Follis		
Totaal	287	100 %	Totaal	82	100 %

Meer gegevens over de gedetermineerde munten vind u in het overzicht dat laat zien in welke periode de aanmaak heeft plaatsgevonden. Omdat dit bij de Keltische munten niet zo eenvoudig is, geef ik de mening van Roymans en Van der Sande²

- De triquetrum munten zijn geslagen tussen 50 en 30 voor Chr. in onze streken en circuleerden in de voor-Augustus periode.
- De avaucia munten zijn geslagen in de tijd van Augustus. (31 v.Chr.-14 n.Chr.). Ze waren er voor 9 voor Chr. en de circulatie is gestopt in de tijd van Tiberius. (14-37 n.Chr.).



Twee sestertii: Antonius Pius (138-161) (L) en Faustina I (138-141) (R), ex collectie Oudheidkundig Museum Sint-Michielsgestel (foto: P. van den Heuvel.)
 Afbeelding ware grootte.

Met het bovenstaande en met het overzicht heeft u alle gegevens om mee te denken over de volgende redenering.

Aan de hand van aardewerkscherven is steeds aangenomen dat de nederzetting in Halder vanaf het midden van de eerste eeuw na Chr. heeft bestaan. In verband met de Vughtse muntschat met munten uit de periode 253 tot 275 nam men dan verder maar aan dat de bewoning heeft geduurd tot ca. 275 na Chr. (Rond 275 na Chr. heeft er een inval van onze streken plaatsgevonden.)

Gezien de Keltische munten lijkt het er op dat de begintijd van de nederzetting best een halve eeuw vervroegd kan worden. Wellicht was er al een Keltische bewoning voor de Romeinen kwamen. De vondst van honderden z.g. Keltische ringen wijst ook in die richting.



Munt van Keizer Aurelianus (270-275), afkomstig uit de muntschat Vught (1962). ex collectie Oudheidkundig Museum Sint-Michielsgestel Afbeelding vergroot.
 (foto: P. van den Heuvel)}

En dan de einddatum. Het is opvallend dat er na Faustina II, dus na het jaar 180 een bijzondere sterke terugval is in het aantal gevonden munten. Nog opmerkelijker is het dat er slechts één enkele munt uit de periode 253 tot 275, dus uit de periode van de Vughtse muntschat in de vicus Halder of directe omgeving is gevonden. Het is een vrij gesleten antoninianus van Tetricus I (RIC 147?) met een **groene** patina.

Munten van de Vughtse schat zijn niet gesleten en hebben een **bruine** patina. Zo'n munt zegt weinig over de bewoning.

Zoals u ziet zijn er ook enkele folles gevonden uit de vierde eeuw. Niemand denkt dan serieus aan bewoning uit die tijd. Passanten van een vernielde nederzetting kunnen ook munten verliezen.

Recente onderzoeken hebben vastgesteld dat er in de jaren 170-180 door invallen van de Chauken via Noordzee en Schelde veel Romeinse nederzettingen zijn geplunderd en verwoest. Zelfs Tongeren, dus diep in het land is hieraan ten offer gevallen.

In Halder kan het ook gebeurd zijn. Het muntoverzicht zou er op kunnen wijzen. Uiteraard slechts een theorie onder alle voorbehoud. Immers het betreft hier munten die voor 90% als oppervlaktevondst geborgen zijn. Er is dus slechts een onbekende deel van de bodemschat bekend.

Het zoeken naar feiten moet rustig doorgaan.

1) H.J. Kanters, De Romeinse Muntschat van Vught (Valerianus - Aurelianus); Jaarboek voor Munt- en Penningkunde 52/53, 1965-1966, deel 2,

2) N. Roymans en W. van der Sanden, Celtic coins from the Netherlands and their Archeological Context, Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, 30, 1980.